

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

www.philosophical-research.org

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

Περίοδος 2018-2019

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΛΒ' ΚΥΚΛΟΣ

Συνάντηση 25η

Πέμπτη, 13 Ιουνίου

Είναι, Χρόνος και Κάλλος

Το «Τέλος» της Ιστορίας

Μέρος IV

Παρακμή ή η Ιστορία ως Φθορά:

Ο Ελληνισμός και ο Κόσμος

από την Σπαρτιατική Ηγεμονία

στην Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία

(404 – 27 π.Χ.)

Η ανάγκη ενός δικού του ζωτικού χώρου για την ασφαλή ύπαρξη και λειτουργία του ανθρώπου ξεκινάει από το παλαιολιθικό σπήλαιο και την καλύβα του αγρότη και κτηνοτρόφου, από το σπίτι στο χωριό και την πόλη, από την οικεία οικία. Και από τον οίκο ο ζωτικός χώρος μεγαλώνει με την ανάπτυξη του ανθρώπου και γίνεται χωριό και πόλη, επεκτείνεται δε σε μείζονες γεωπολιτικές συσσωματώσεις που εξασφαλίζουν ένα σταθερό και ισορροπημένο περιβάλλον όχι απλά στο άτομο και την οικο-γένειά του, αλλά σε ευρύτερες κοινωνίες ανθρώπων που έτσι μπορούν να δρουν ανενόχλητες σε πολλαπλασιαστικές της

ανθρώπινης αποτελεσματικότητας συνέργειες. Οι αυτο-κρατορίες αποτελούν ακριβώς μεγάλες ολοκληρώσεις οικείου ζωτικού χώρου για την ανθρώπινη συνύπαρξη, είναι γιγαντιαίοι «Οίκοι».

Από την διαχείριση της οικίας στην κυριαρχία της αυτοκρατορίας η διαφορά είναι ποσοτική, και ποιοτική μόνον κατά το ότι στον κυρίως οίκο κατοικεί η οικο-γένεια, ενώ στην επικράτεια της αυτοκρατορίας οι κάτοικοι που συνδέονται με την συνάφεια της συμπολιτείας και την οικονομική συνέργεια. Οι ίδιες οι λέξεις που σημαίνουν τις θεσμικές συγκροτήσεις προς εξασφάλιση της ακμαίας λειτουργικότητας για την ικανοποίηση των τριών θεμελιωδών ενστίκτων της ανθρώπινης ύπαρξης στον χρόνο, της διαιώνισης του είδους, της ατομικής και συλλογικής επιβίωσης, και της διοίκησης της ανθρώπινης κοινωνικότητας, η «οικο-γένεια», η «οικο-νομία» και η «κατ-οικία» στο έδαφος της κυριαρχικής ολοκλήρωσης ζωτικού χώρου, «οίκου», - οι ίδιες οι εκφράσεις δηλώνουν την οργανική σχέση μεταξύ των τριών πυλώνων της μέριμνας του χρόνου.

Η ιστορία του ανθρώπου δείχνει μια τάση επίτευξης όλο και πιο εκτεταμένων ολοκληρώσεων, μέχρι την *de facto* οικουμενική «αυτό-κρατορία». Η διαδικασία είναι μακρά γιατί χρειάζεται χρόνος δοκιμαστικών θεσμοθετήσεων για την πραγμάτωση βέλτιστης ισορροπίας μεταξύ κυριαρχίας και ελευθερίας.

Η πρώτη μεγάλη προσπάθεια, κατά την Μεταλλική εποχή της μεγάλης αρχής της Κυριότητας των Δυνάμεων, απέτυχε όταν κατέρρευσε το Σύστημα Ισορροπίας Δυνάμεων στο τέλος της εποχής του χαλκού (περί το 1200 π.Χ.). Η Τρίτη κοσμοϊστορική Επανάσταση του ανθρώπου δεν είχε ακόμη συντελεσθεί, και το τεταραγμένο ον δεν

είχε βρεί ακόμη το νόημα της ύπαρξης. Το ανικανοποίητο στην ταραχή του γκρέμισε το σύστημα.

Μετά ξαναξεκίνησε στον οικείο χώρο της η δράση της αρχής της παγκόσμιας ηγεμονίας, στην ευρύτερη Μέση Ανατολή, που κατέληξε στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, την πρώτη ενεργό και αποτελεσματική παγκοσμιοποίηση της ιστορίας. Αλλά ενώ η αρχή της Κυριότητας ενεργούσε και άρχισε την οργανική συσσωμάτωση μεγάλων πεδίων στην Μέση Ανατολή ευθύς μετά την ανάνηψη από το σοκ της κατάρρευσης του συστήματος του πολιτισμού (με την Ασσυριακή Αυτοκρατορία, και τις διαδόχους της Μηδική και Περσική), - σε ένα ευλογημένο από την φυσική αρμονία χώρο, που έμεινε επί πλέον για μακρό χρόνο έξι εκατονταετηρίδων μακράν των επιδράσεων δυναστευουσών κυριαρχιών, λειτούργησαν συνθήκες εύφορης καλλιέργειας και φυσικής ελευθερίας ώστε να ανθίσει ανεπηρέαστο το τρίτο και τελεσιουργό νοηματοφόρο βίωμα κοσμικής αυτοσυνειδησίας στον άνθρωπο – το Σωτήριο της τελειότητας, ο ανθός του Κάλλους.

Στην Σπάρτη του Απόλλωνα και του Λυκούργου, απο-καλύφθηκαν οι μορφές βίου και πολιτισμού που εκφράζουν το βίωμα του κάλλους (τη ταυτότητα Είναι και Ευ Είναι, ύπαρξης και τελειότητας), και έτσι στήθηκε ο άξονας του κλασσικού Ελληνισμού. Το «τέλος» της ανθρώπινης ακμής της ύπαρξης στην «ώρα» της νεότητας, επιτεύχθηκε στην αρχετυπικά Δωρική Σπάρτη, όπου η ερωτική πνοή του κάλλους άνασσε σε εορτή της αιωνιότητας με το μείδισμα του Κούρου Απόλλωνα στην παιδιά της σφριγώσας πληρότητας και οργώσας ρώμης με αμεριμνησία του χρόνου.

Από τὰ μέσα του 6^{ου} αιώνα π.Χ. η αρχή της κυριότητας συνέρχεται με το πνεύμα του άνθους σε συμπλοκή διαρκείας. Ο αναπάντεχος θρίαμβος στον χρόνο του Άνακτα του Κάλλους πάνω στον Κύριο των Δυνάμεων, της Ελληνικής εναρμόνιας αναρχίας επί της Περσικής σοφής οργανωτικότητας, προκαλεί αφ' ενός την δημιουργία της Αθηναϊκής άριστης προβολής και βαθειάς πρόκλησης του Χρυσού αιώνα, αφ' ετέρου όμως οδηγεί στην νέα Απολλώνια νίκη επί του χρόνου με την εξ ίσου «παράλογη» συντριβή της Αθήνας και ηγεμονία της Σπάρτης.

Αλλά η Σπάρτη αποτυγχάνει ταχύτατα στην διαχείριση της ηγεμονικής προβολής της μετά τον θρίαμβό της. Τρίτος έφεδρος Απολλώνιος παλαιστής θριαμβεύει η Θήβα. Στην ολιγοχρόνια ηγεμονία της, έργο του Δωρικού Πελοπίδα και του σοφού Επαμεινώνδα, αναλάμπει η τελευταία δόξα του ελεύθερου Ελληνισμού. Εκλιπόντων των δύο, βορά στον χρόνο κατά την ηγεμονική επιδίωξη της πόλης, παρά την Θηβαϊκή νίκη στην δεύτερη και τελευταία εσωτερική καθοριστική μάχη του Ελληνισμού, στην Μαντινεία (362 π.Χ.), “ακρισία και ταραχή” επεκράτησαν στην Ελλάδα (Ξενοφών, Ελληνικά, VII, 5, 27).

[Νίκη Θηβαίων, Διόδωρος, XV, 86-87; XV, 33, 3; κοινή ειρήνη υπό την Θήβα με μόνους έκσπονδους τους Λακεδαιμονίους, XV, 89, 1-2. Οι Αθηναίοι είχαν μια πάρεργο επιτυχία, Πλούταρχος, Πότερον Αθηναίοι κατά πόλεμον ή σοφίαν ενδοξότεροι, 7, 350A].

Την γενικευμένη έκπτωση από το Απολλώνιο πνεύμα μαρτυρούν ιδιαίτερα τα γεγονότα του Ιερού Πολέμου. Την αστάθεια από την κρίση αυτή πολιτισμικής ταυτότητας εκμεταλλευόμενος ο Φίλιππος αρχίζει την μακεδονική προβολή κυριαρχίας σε Ελλάδα και κόσμο.

Το Φιλίππειον στην Ολυμπία ως ανάθημα μετά την Μάχη της Χαιρωνείας πιστοποιεί την τροπή στην παρακμή του Ελληνισμού. (Κυκλικό οικοδόμημα, Ιωνικής περίστασης, χωρίς μετόπες ή ζωφόρο, με υψηλή την αναλογία των κιόνων, και ημικίονες κορινθιακού ρυθμού στο εσωτερικό προσπεφυκότες στον τοίχο και επί υψηλότερης βάσεως εδραζόμενους, ώστε κατά πάντα να ακυρώνεται η αρχή μορφολογικής και λειτουργικής απόλυτης αντιστοίχησης, θεοποιημένους δε πρακτικά εντός τους της βασιλικής οικογένειας στους χρυσελεφάντινους ανδριάντες του Λεωχάρη).

Την αυτή γραμμή ακολουθεί ο Μ. Αλέξανδρος. Αντί γυμνικών η έμφαση δίνεται στις θεατρικές παραστάσεις. Στις διακρατικές συνθήκες απουσιάζει πια η εμφατική παρουσία του Απόλλωνα στους όρκους. Συμπεριφορά ανοικεία στους Δελφούς ακριβώς ομοία της των Φωκέων τυράννων. Παπαρούννα στο κορυφαίο σημείο του θόλου που «δένει» το οικοδόμημα. **Αντί του Απόλλωνα και του Μαντείου των Δελφών κυρούται ο Άμμων και το Μαντείο της Οάσεως.**

Η Σπάρτη αντιδρά το 330 π.Χ. και ενώ ο Μ. Αλέξανδρος μάχεται στο εσωτερικό της Ασίας. Η Σπάρτη αντιδρά και επανίσταται. (Δεν είχε μετάσχει καν στο Συνέδριο της Κορίνθου όταν είχε ορισθεί ο Αλέξανδρος αρχιστράτηγος). Συντρίβεται στην Αρκαδία από τον Αντίπατρο, όπου και φονεύεται στην μάχη ηρωικά μαχόμενος ο βασιλεύς Άγις, κατά τον χρόνο της Μάχης των Αρβήλων. **Ο Μ. Αλέξανδρος περιφρονεί τα διαγιγνώμενα. Έχει αντιθετικότητα προς την Σπάρτη, όπως και προς την Θήβα.**

[Πλούταρχος, *Αγησίλαος*, 15, 6. : *ἔοικεν ὧ ἄνδρες, ὅτε Δαρεῖον ἡμεῖς ἐνικῶμεν ἐνταῦθ', ἐκεῖ τις ἐν Ἀρκαδίᾳ γεγονέναι μυομαχίᾳ.* - Πλήρης η

διήγησης του Διοδώρου, XVII, 62. Ο Δημοσθένης αγωνίζεται τότε την «περί του στεφάνου» υπόθεση. Πλούταρχος, *Δημοσθένης*, 24. – Μετά την Μάχη του Γρανικού ο Μ. Αλέξανδρος είχε στείλει στην Αθήνα 300 ασπίδες των αιχμαλώτων, επέγραψε δε στα αποσταλέντα όλα λάφυρα: *Ἀλέξανδρος Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλληνες πλὴν Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν βαρβάρων τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων*. Πλούταρχος, *Αλέξανδρος*, 16, 18; *Αρριανός*, I, 16, 7].

Η οικουμενική ηγεμονία του Μ. Αλεξάνδρου δεν διήρκεσε μετά τον θάνατό του. Θα μελετήσουμε την φύση της ηγεμονίας και τα τελικά σχέδιά του.

[Διόδωρος, XVIII, 4. – «Πλην Λακεδαιμονίων». Του Καβάφη το «Στα 200 π.Χ.» εμβληματικό για τον μεγάλο νέο κόσμο της Ελληνικής Ανατολής. Αλλά σε αντίστιξη κείται, για τον χαρακτήρα των Ελληνικών βασιλείων της Ελληνιστικής εποχής, το “*Δημητρίου Σωτήρος (162 -150 π.Χ.)*”.]

Θα διαπραγματευθώ το θέμα υπό τον θεματικό τίτλο του

*Η Μακεδονική Προβολή, ο Μέγας Αλέξανδρος
και ο Άξων της Βαβυλώνας:
προς την Οικουμενική Αυτοκρατορία
(334-323 π.Χ.)*

Η ομιλία θα γίνει την Πέμπτη 13 Ιουνίου, 8.30 το βράδυ, στην Αίθουσα Διαλέξεων του Μεγάρου Λόγου και Τέχνης (2^{ος} όροφος, Πλατεία Γεωργίου Α').

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Μετά την ομιλία θα υπάρξει χρόνος για συζήτηση.
